

جداسازی، کشت و تمایز سلول‌های بنیادی اسپرماتوگونی انسان به سلول‌های جنسی تمایز یافته، سلول‌های استخوانی و چربی

ساناز آشوری موثق: گروه آموزشی تولید مثل، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
سحر فراغت: گروه آموزشی تولید مثل، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
مریم فردقان: جهاد دانشگاهی، مرکز ملی ذخایر زیستی و ژنتیکی ایران، بانک سلول‌های انسانی و جانوری، تهران، ایران و گروه ایمونولوژی دانشکده پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
سپیده آشوری موثق: جهاد دانشگاهی، مرکز ملی ذخایر زیستی و ژنتیکی ایران، بانک سلول‌های انسانی و جانوری، تهران، ایران و گروه آناتومی دانشکده پزشکی دانشگاه تهران، تهران، ایران (✉نویسنده مسئول). ashouri@ibrc.ir

چکیده

کلیدواژه‌ها

سلول‌های بنیادی،
اسپرماتوگونی،
تکثیر،
تمایز

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۴/۰۱

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۸/۱۱

زمینه و هدف: سلول‌های بنیادی اسپرماتوگونی (SSCs: Spermatogonial Stem Cells) طی روند اسپرماتوژنز به سلول‌های جنسی بالغ تمایز پیدا کرده و باعث باروری در مردان می‌شوند. تکثیر و تمایز این سلول‌ها در آزمایشگاه می‌تواند راهکاری برای درمان برخی از ناباروری‌ها باشد. همچنین با کشت و تمایز این سلول‌های بنیادی به دیگر رده‌های سلولی امکان استفاده از این سلول‌ها در زمینه بیوتکنولوژی و پزشکی ترمیمی فراهم می‌شود.

روش کار: در این مطالعه که یک مطالعه مداخله‌ای (آزمایشگاهی) بود، SSCs پس از هضم آنزیمی بافت بیضه، جدا شده و کشت داده شدند. تأیید هویت SSCs با آنتی‌بادی‌های OCT4، PLZF و OCT4 انجام شد. SSCs در محیط کشت تمایزی کشت داده شدند. سپس بیان ژن‌های *Protamine 2*، *CreM*، *SCP3* و بیان پروتئین‌های *Protamine 2* و *SCP3* به ترتیب با روش Real-time PCR و ایمونوسیتوشیمی بررسی شد. همچنین توان تمایزی سلول‌های بنیادی اسپرماتوگونی به سلول‌های استخوانی و چربی با کشت این سلول‌ها در محیط کشت تمایزی به ترتیب با رنگ‌آمیزی Oil Red و Alizarin red ارزیابی شد. آنالیز نتایج حاصل از این مطالعه با روش واریانس یک طرفه (One way ANOVA) انجام گرفت.

یافته‌ها: بررسی بیان ژن‌ها و پروتئین‌های مراحل مختلف اسپرماتوژنز پس از کشت تمایزی نشان داد که SSCs می‌توانند در شرایط آزمایشگاهی به سلول‌های جنسی تمایز یافته اسپرماتوسیت و اسپرماتید تبدیل شوند. همچنین نتایج این مطالعه نشان داد که این سلول‌ها قادر هستند به دیگر رده‌های سلولی مانند سلول‌های استخوان و چربی تمایز یابند.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد با توجه به توان تمایزی SSCs انسانی می‌توان از این سلول‌ها در درمان برخی از ناباروری مردانه و همچنین در زمینه سلول درمانی و پزشکی ترمیمی استفاده کرد.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت کننده: حامی مالی نداشته است.

شیوه استناد به این مقاله:

Ashouri S, Feraghat S, Farghadan M, Ashouri S. Isolation, culture and differentiation of human spermatogonial stem cells into differentiated germ cells, osteoblasts and adipocytes. Razi J Med Sci. 2019;26(9):1-9.

*انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با [CC BY-NC-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/) صورت گرفته است.

Isolation, culture and differentiation of human spermatogonial stem cells into differentiated germ cells, osteoblasts and adipocytes

Sanaz Ashouri, DVM, Department of Reproduction, School of Veterinary Medicine, Azad Islamic University, Research and Science Branch, Tehran, Iran

Sahar Feraghat, DVM, Department of Reproduction, School of Veterinary Medicine, Azad Islamic University, Research and Science Branch, Tehran, Iran

Maryam Farghadan, MSc, Iranian Biological Resource Center, Academic Center for Education, Culture and Research (ACECR), and Department of Immunology, School of Medicine, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Sepideh Ashouri, PhD, Iranian Biological Resource Center, Academic Center for Education, Culture and Research (ACECR), and Department of Anatomy, School of Medicine, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran (*Corresponding author). ashouri_sepideh@yahoo.com

Abstract

Background: Spermatogonial Stem Cells (SSCs) differentiate into adult germ cells during spermatogenesis and cause male fertility. Maintenance of SSCs and induction of spermiogenesis *in vitro* may provide a therapeutic strategy to treat male infertility. Moreover, it is possible to use the SSCs for research in the field of biotechnology and regenerative medicine through differentiation of them into other cell lines.

Methods: SSCs were isolated enzymatically from digested testicular tissue and then were cultured. The identity of SSCs were confirmed by anti-OCT4, anti-PLZF through immunocytochemistry. SSCs were cultured in differentiated culture medium. Then, expression level of *SCP3*, *Boule*, *Crem*, *Protamine 2* genes and also expression level of SCP3, Protamine2 proteins was determined by Real-time PCR and immunocytochemistry, respectively. In addition, the potency of SSCs differentiation into osteoblasts and adipocytes was evaluated by Alizarin Red and Oil Red staining, respectively.

Results: The results showed that SSCs can differentiate into adult germ cells in *in vitro* condition. Also, under differentiation conditions, these cells can be distinguished from other cell lines.

Conclusion: The results of this study showed that, given the differentiation potency of SSCs, these cells can be used for the treatment of male infertility, as well as cell therapy and regenerative medicine.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Keywords

Spermatogonial stem cells,
Proliferation,
Differentiation

Received: 22/06/2019

Accepted: 02/11/2019

Cite this article as:

Ashouri S, Feraghat S, Farghadan M, Ashouri S. Isolation, culture and differentiation of human spermatogonial stem cells into differentiated germ cells, osteoblasts and adipocytes. Razi J Med Sci. 2019;26(9):1-9.

*This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

آلودگی‌های ویروسی یا عوامل مسری را زیاد می‌کند. این خطر در گرافت‌های اتولوگ وجود ندارد؛ اما انتقال اتولوگ، ریسک عود سرطان را به علت اینکه بافت بیضه ممکن است که حاوی سلول‌های سرطانی باشد را زیاد می‌کند؛ بنابراین چندین روش برای حل این مشکل طراحی شده است که هیچ‌کدام از آن‌ها موفقیتی برای استفاده بالینی نداشتند (۱۰-۱۲). علیرغم ریسک انتقال سلول‌های سرطانی یا ویروس، تکنیک‌های پیوند یا گرافت بافت بیضه منجر به تکمیل اسپرماتوژنز در چندین مدل حیوانی شده است (۱۳). کشت سلول‌های بنیادی جنسی و انجام اسپرماتوژنز در شرایط آزمایشگاهی به منظور دستیابی به اسپرماتوزوا بالغ به عنوان یک چالش در تحقیقات مختلف مطرح است. نتایج امیدبخشی از انجام اسپرماتوژنز و تولید اسپرماتید بالغ در شرایط آزمایشگاهی حاصل شده است که با وجود توان باروری پایین، قادر به تولید بلاستوست‌های نرمال بودند (۳). تاکنون مطالعات مختلفی بر تمایز سلول‌های اسپرماتوگونی در جوندگان مانند موش و رت انجام شده است (۱۴-۱۶). در این تحقیق با توجه به اینکه بر روی تمایز سلول‌های اسپرماتوگونی انسان مطالعات بسیار کمی انجام شده است، سعی شده با ایجاد شرایط و محیط کشت مناسب توان تمایز این سلول‌ها به سلول‌های جنسی بالغ در آزمایشگاه بررسی شود. همچنین با توجه به اینکه که سلول‌های اسپرماتوگونی سلول‌های بنیادی هستند، تمایز آن‌ها به دیگر رده‌های سلول می‌تواند کمکی در راستای سلول درمانی باشد که مشکلات اخلاقی و ایمونولوژیکی استفاده از سلول‌های بنیادی جنینی را ندارد. با کشت این سلول‌ها در محیط‌های تمایزی اختصاصی، توان تمایز این سلول‌ها به سلول‌های استخوانی و چربی ارزیابی شده است.

روش کار

تهیه نمونه بافت: در این مطالعه مداخله‌ای، بافت بیضه انسان از بیماری که دچار مرگ مغزی شده و کاندید اهدا عضو بود با از رضایت خانواده بیمار و با تأیید کمیته اخلاق دانشکده پزشکی دانشگاه تهران

بیضه بافتی پویاست که عملکرد آن وابسته به تکثیر مداوم سلول‌های بنیادی اسپرماتوگونی (Spermatogonial Stem Cells-SSCs) می‌باشد. این سلول‌ها بر روی غشای پایه لوله‌های اسپرم‌ساز واقع شده و در بین سلول‌های سرتولی فرو رفته‌اند. در روند اسپرماتوژنز این سلول‌ها با ایجاد کلونی، زنجیره‌هایی از اسپرماتوگونی‌های تمایز یافته را تشکیل می‌دهند که بعد از چندین تقسیم به اسپرماتوسیت و سرانجام اسپرماتید تبدیل می‌شوند. برای حفظ باروری فرد همواره ذخیره‌ای از SSCs در بیضه لازم می‌باشد (۱). هرگونه اختلال در تعداد، تکثیر و تمایز سلول‌های اسپرماتوگونی می‌تواند منجر به ناباروری در مردان شود (۲). در کودکانی که برای درمان سرطان و یا بیماری‌های دیگر شیمی درمانی و یا رادیوتراپی می‌شوند، تعداد زیادی از سلول‌های اسپرماتوگونی در روند درمان از بین می‌روند و امکان ناباروری و یا اختلال در باروری این کودکان در بزرگسالی وجود دارد. از آنجا که اسپرماتوژنز در دوران کودکی آغاز نمی‌شود امکان فریز اسپرم بالغ در این کودکان نیست (۳ و ۴). افزایش تعداد بیماران نابارور به علت درمان سرطان منجر به انجام طیف وسیعی از مطالعات که مکانیسم‌های سلولی را در طول تمایز سلول‌های اسپرماتوگونی‌ها بررسی می‌کنند، شده است. استراتژی‌های جدیدی برای حفظ سلول‌های جنسی نر به وجود آمده است. دو استراتژی جدید برای حفظ باروری مردان در افراد سرطانی و آروسپرمی دنبال می‌شود: ۱- پیوند سلول‌های جنسی یا بافت بیضه به یک حیوان میزبان (۵ و ۶). ۲- کشت سلول‌های جنسی یا بافت بیضه در محیط آزمایشگاهی (۷-۹). تکنیک‌های پیوند و کشت آزمایشگاهی سلول‌های جنسی گزینه‌های جدیدی را برای حفظ باروری در افراد بالغ و مریض‌های سرطانی که هنوز به سن بلوغ نرسیدند، فراهم کرده است. زئوگرافت یک محیط مناسب شبیه به وضعیت طبیعی در فرد دهنده برای تمایز سلول‌های جنسی فراهم می‌کند اما انتقال سلول‌های جنسی به یک گونه بیگانه ریسک احتمال

۴ هفته کشت در محیط کشت اختصاصی ادامه یافت (۱۸).

تأیید هویت SSCs با روش‌های Real-time PCR و ایمونوسیتوشیمی: پس ۴ هفته از کشت SSCs بیان ژن‌های OCT4 و PLZF با روش Real-time PCR ارزیابی شد. کل RNA سلول‌ها با استفاده از تریزول و بر اساس دستورالعمل شرکت سازنده استخراج شد. از RNA استخراج شده با استفاده از کیت سنتز cDNA (Takara) و براساس دستورالعمل شرکت سازنده cDNA ساخته شد. پس از استخراج RNA و سنتز cDNA، qPCR با استفاده از دستگاه Real-time PCR (Applied Bio systems, Foster City, USA) و کیت (Tli RNaseH Plus) SYBR Premix Ex Taq انجام شد (۱۴).

همچنین برای تأیید بیشتر هویت سلول‌های اسپرماتوگونی بیان ژن‌های OCT4 و GFR α 1 در سطح پروتئین با آنتی‌بادی‌های اختصاصی و با روش ایمونوسیتوشیمی بررسی شد. پس از فیکس کردن سلول‌ها در پارافرمالدهید ۴٪ سلول‌ها در تریتون ۴٪/۰ قرار گرفته و سپس سلول‌ها در مجاورت سرم بز ۱۰٪ قرار گرفتند. سلول‌ها به مدت ۲ ساعت و در دمای ۳۷ درجه سانتی‌گراد در مجاورت آنتی‌بادی اولیه قرار گرفتند. پس از ۲ ساعت انکوباسیون سلول‌ها با PBS شسته شده و سلول‌ها به مدت ۳ ساعت در مجاور آنتی‌بادی ثانویه قرار گرفتند. پس از آماده‌سازی نمونه‌ها با میکروسکوپ فلورسنت برای تأیید مارکرها مشاهده شدند.

تمایز به سلول‌های استخوانی: پس از کشت و تکثیر SSCs قابلیت تمایز این سلول‌ها به سلول‌های استخوانی بررسی شد. بدین منظور سلول‌ها در پلیتهای ۶ حفره با محیط کشت پایه DMEM-F12 حاوی ۱۰ درصد FBS، دگزامتازون، ۰/۲ میلی مولار آسکوربیک اسید و ۱۰ میلی مولار بتا گلیسروفسفات قرار گرفتند. در این مرحله کشت به مدت ۳ هفته در دمای ۳۷ درجه سانتی‌گراد و ۵ درصد CO $_2$ انجام شد. در طول این مدت هر دو روز یکبار محیط کشت تعویض شد. پس از پایان این دوره تمایز سلول‌ها با رنگ آمیزی Alizarin red بررسی شد (۱۹).

رنگ آمیزی آلیزارین قرمز: برای رنگ آمیزی ابتدا

(IR.TUMS.REC1394.1751) از بیمارستان سینا وابسته به دانشگاه تهران گرفته شد. بافت بیضه در محیط کشت حاوی آنتی‌بیوتیک و در دمای ۴ درجه سانتی‌گراد به آزمایشگاه منتقل شد.

جداسازی سلول‌های بافت بیضه: جداسازی سلول‌ها از بافت بیضه بر اساس دستورالعمل‌های موجود و با اندکی اصلاح انجام شد (۱۷ و ۱۸). برای جداسازی سلول‌های بافت بیضه ابتدا کپسول رویی بافت برداشته شد و سپس با بافر فسفات سالین (Phosphate Buffered Saline-PBS) شسته شد. بافت بیضه در دو مرحله در حضور آنزیم‌های کلاژناز تیپ یک با غلظت یک میلی‌گرم در میلی‌لیتر، هیالورونیداز با غلظت یک میلی‌گرم در میلی‌لیتر و تریپسین با غلظت یک میلی‌گرم در میلی‌لیتر در دمای ۳۷ درجه سانتی‌گراد و به مدت ۴۵ دقیقه هضم شد. سلول‌های حاصل از هضم آنزیمی با استفاده از محلول تریپان بلو ۴٪/۰ شمارش شده و میزان زنده‌مانی آن‌ها مشخص شد.

کشت و تکثیر سلول‌های بنیادی اسپرماتوگونی: سلول‌های حاصل از هضم بافت بیضه در محیط کشت (Dulbecco's Modified Eagle DMEM-F12 Medium/Nutrient Mixture F-12, Gibco) همراه با ۱۰٪ FBS (Fetal bovine serum, Gibco) کشت داده شدند. ۲۴ ساعت پس از کشت اولیه برای جداسازی SSCs که دیرتر به بستر کشت متصل می‌شوند محیط کشت رویی سلول برداشته شد. با سانتریفیوژ سلول‌های موجود در محیط کشت رویی جدا شدند و در ظروف کشت پوشش داده شده با ژلاتین ۲٪/۰ کشت داده شدند. محیط کشت اختصاصی استفاده شده برای رشد این سلول‌ها شامل DMEM/F12، ۵٪ KSR (KnockOut Serum Replacement, Invitrogen) و فاکتور رشد اپیدرمی (Epidermal growth factor: EGF) به مقدار ۲۰ نانوگرم در میلی‌لیتر، فاکتور رشد فیبروبلاستی (FGF - Fibroblast growth factors) به مقدار ۱۰ نانوگرم در میلی‌لیتر، فاکتور رشد مشتق از گلیا-۱ (Glial cell-derived neurotrophic factor-GDNF) به مقدار ۱۰ نانوگرم در میلی‌لیتر و فاکتور مهارکننده لوکمیا (Leukemia inhibitory factor- LIF) به مقدار ۱۰^۳ واحد در میلی‌لیتر بود. به منظور تکثیر SSCs به مدت

سنتز cDNA از RNAهای استخراج شده با استفاده از دستگاه Real-time PCR بیان ژن های مربوط به مرحله اسپرماتوسیت شامل SCP3 و Boule و همچنین سطح بیان ژن های مربوط به مرحله اسپرماتیدی شامل Protamine2 و Crem بررسی شد. همچنین بیان ژن های SCP3 و Protamine2 در سطح پروتئین با آنتی بادی های اختصاصی ارزیابی شد. برای این منظور ابتدا سلول ها در پارآفرمالداید ۴٪ فیکس و آماده سازی شدند. پس از آن سلول ها مجاور آنتی بادی اولیه قرار گرفته و پس از شستشو و قرار گرفتن در معرض آنتی بادی ثانویه با میکروسکوپ فلورسنت بررسی شدند.

آنالیز داده ها: محاسبات آماری برای تعیین وجود اختلاف معنی دار در نتایج حاصل از Real-time PCR توسط نرم افزار Graph Pad Prism 6 با روش آنالیز واریانس یک طرفه (One way ANOVA) انجام گرفت. در این محاسبات، اختلاف با $P < 0.05$ معنی دار در نظر گرفته شد.

یافته ها

ارزیابی رشد و مورفولوژی سلول های کشت داده شده: SSCs در صد کمی از سلول های بافت بیضه را تشکیل می دهند. با توجه به اینکه این سلول ها نسبت به سلول های سوماتیک بافت بیضه دیرتر به بستر کشت متصل می شوند کشت مجدد سلول ها که پس از ۲۴ ساعت هنوز به بستر متصل نشده بودند فرصتی برای جداسازی و خالص سازی این سلول ها فراهم کرد. پس از حدود ۲ هفته از کشت این سلول ها در محیط کشت اختصاصی کلونی های حاصل از رشد و تمایز این سلول ها در بستر کشت به خوبی نمایان بود. با افزایش طول دوره کشت تعداد و اندازه این کلونی ها افزایش یافت به طوری که پس از ۴ هفته از شروع کشت این سلول ها تعداد قابل توجه ای از این سلول ها در بستر کشت بودند (شکل ۱).

تأیید هویت سلول های بنیادی اسپرماتوگونی: پس از کشت سلول های اسپرماتوگونی، کلونی های حاصل از رشد این سلول ها روش های Real-time PCR و ایمونوسیتوشیمی ارزیابی شدند. در روش Real-time PCR نشان داده شد که میزان بیان ژن های مربوط به

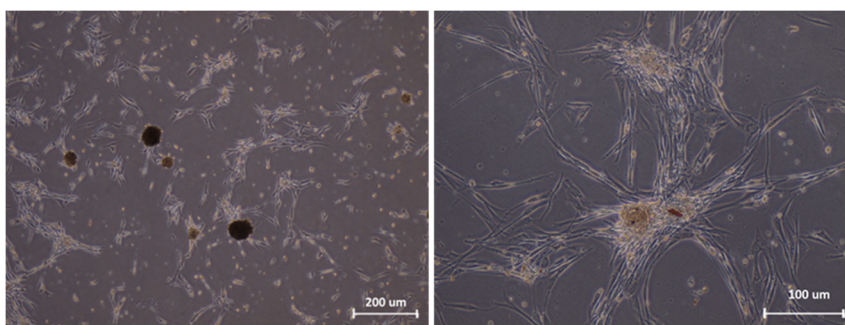
سلول ها با محلول BPS شسته شده و سپس به مدت ۱۰ دقیقه در مجاورت متانول خالص فیکس شدند. سلول های فیکس شده با محلول رنگی ۱ درصد Alizarin red در آب آمونیاکی ۲۵ درصد به مدت ۲ دقیقه رنگ آمیزی شدند. پس از رنگ آمیزی، سلول ها با BPS شسته شده و با میکروسکوپ بررسی شدند.

تمایز به سلول های چربی: پس از کشت و تکثیر SSCs تمایز آن ها به سلول های چربی بررسی شد. بدین منظور سلول ها در محیط کشت پایه DMEM-F12 حاوی ۱۰ درصد FBS، ۱ میکرومولار دگزامتازون، ۰/۵ میلی مولار methylisobutylxanthine و ۱۰۰ میکرومولار ایندومتاسین و ۱۰ میکروگرم بر میلی لیتر انسولین کشت داده شدند. در این مرحله کشت به مدت ۳ هفته در دمای ۳۷ درجه سانتی گراد و ۵ درصد CO₂ انجام شد. در طول این مدت هر دو روز یکبار محیط کشت تعویض شد. پس از پایان این دوره تمایز سلول ها با رنگ آمیزی Oil Red بررسی شد (۱۹ و ۲۰).

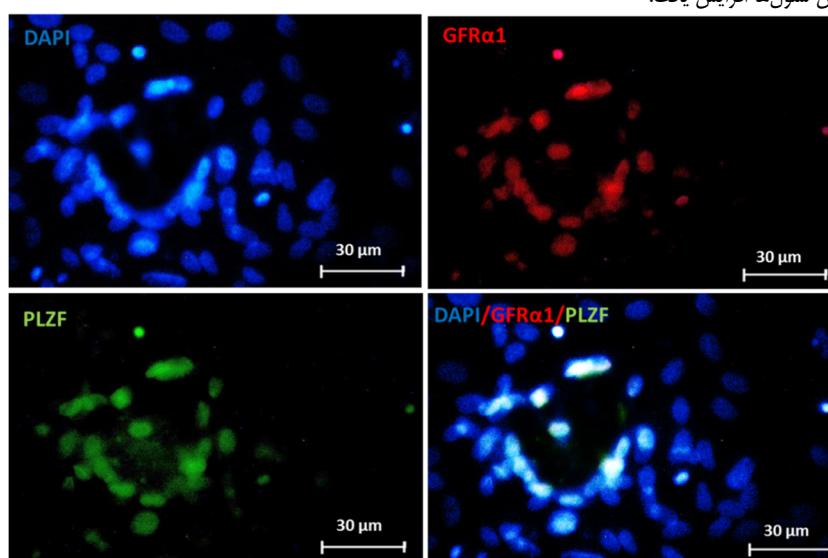
رنگ آمیزی Oil Red: ابتدا سلول ها با فرمالین ۴٪ به مدت یک ساعت فیکس شده و پس از آن با الکل ۷۰٪ شسته شدند. سپس با محلول Oil Red به مدت ۱۵-۱۰ دقیقه رنگ آمیزی شدند. در نهایت محلول رنگی خارج شده و پس از شستشو با الکل ۷۰٪ سلول ها با میکروسکوپ بررسی شدند.

تمایز SSCs به سلول های جنسی بالغ: SSCs برای تمایز در پلیت های ۶ حفره پوشیده شده با ژلاتین ۰/۲٪ و در محیط تمایزی DMEM-F12 حاوی ۵٪ FBS، ۵٪ KSR، ۱۰ میلی گرم در میلی لیتر انسولین، ۱۰^{-۴} آسکوربیک اسید، ۱۰ میلی لیتر ویتامین E، ۱۰^{-۷} × ۳/۳ رتینوئیک اسید، ۱ میلی مولار پیرووات، ۵^{-۵} × ۱۰/۵ × ۲ واحد FSH، ۱۰^{-۷} مولار تستوسترون به مدت ۴ هفته کشت داده شدند. سلول های کشت داده شده در دمای ۳۷ درجه سانتی گراد و ۵ درصد CO₂ انکوبه شده و یک روز در میان تعویض محیط شدند (۱۴).

بررسی تمایز سلول ها بنیادی اسپرماتوگونی به سلول های جنسی بالغ با روش های Real-time PCR و ایمونوسیتوشیمی: پس از ۴ هفته کشت و تمایز SSCs، RNA این سلول ها با استفاده از محلول تریزول مطابق دستورالعمل شرکت سازنده استخراج شد. پس از

شکل ۱- عکس تهیه شده با میکروسکوپ نوری از کلونی های حاصل از تکثیر SSCs که به مدت ۴ هفته کشت داده شدند. در طول این مدت تعداد و اندازه کلونی ها حاصل از رشد این سلول ها افزایش یافت.

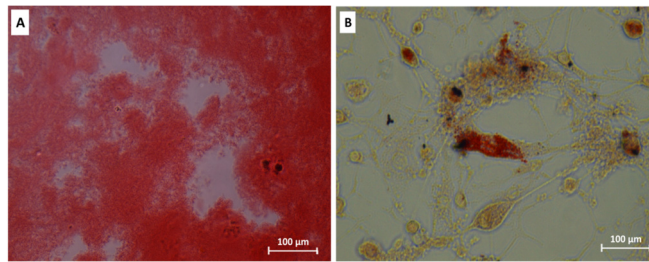
شکل ۲- عکس تهیه شده با میکروسکوپ فلوروسنت که به منظور تایید هویت SSCs کلونی های حاصل از تکثیر این سلول ها با آنتی بادی های اختصاصی ضد مارکرهای PLZF و GFRα1 با روش ایمونوسیتوشیمی ارزیابی شدند. مشاهده می شود که اکثر سلول های واقع در کلونی هر دو مارکر را بیان می کنند.

تمایز به سلول های چربی: کشت SSCs در محیط کشت تمایزی القا کننده سلول های چربی به مدت ۳ هفته انجام شد. حضور قطرات چربی در داخل سلول ها در طول دوره تمایز بررسی شد و مشخص شد با افزایش طول دوره تمایز تعداد این قطرات افزایش می یابد. در پایان دوره تمایز با رنگ آمیزی Oil Red قطرات چربی به رنگ قرمز در آمده و با میکروسکوپ اینورت مشاهده شدند (شکل ۳).

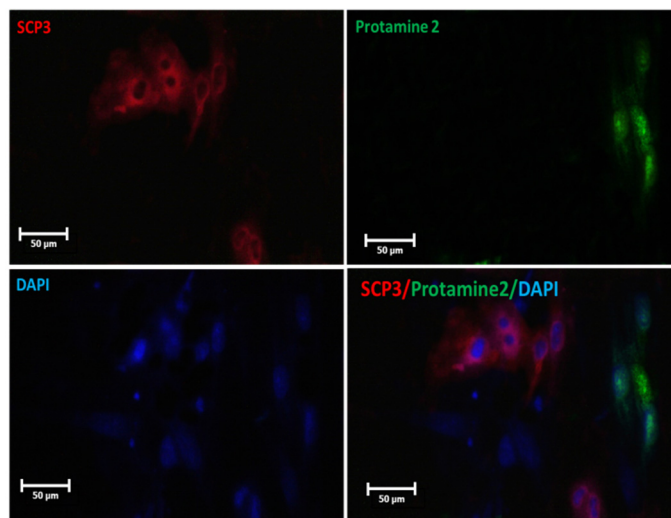
تمایز به سلول های جنسی: برای تمایز به سلول های جنسی بالغ سلول های اسپرماتوگونی به مدت ۴ هفته در محیط کشت تمایزی کشت داده شدند. پس از پایان این دوره میزان بیان ژن های اسپرماتوسیتی و اسپرماتیدی با روش های Real-time PCR بررسی شد. نتایج نشان دادند علیرغم عدم بیان ژن های تمایزی در SSCs اولیه پس از ۴ هفته کشت تمایزی، این سلول ها

اسپرماتوگونی (PLZF, OCT4) در این کلونی ها بالاست. همچنین در روش ایمونوسیتوشیمی نشان داده شد که اکثر سلول های موجود در این کلونی ها هر دو مارکر OCT4 و GFRα1 را بیان می کنند (شکل ۲).

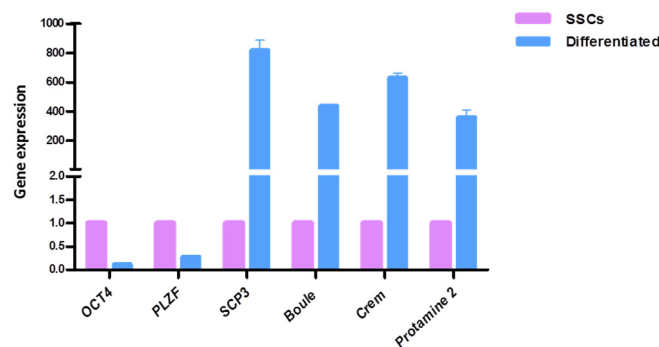
تمایز به سلول های استخوانی: در مدت ۳ هفته که SSCs در محیط کشت تمایزی کشت داده می شدند با میکروسکوپ اینورت بررسی شدند. پس از گذشت یک هفته از کشت تمایزی این سلول ها تغییرات مورفولوژی این سلول ها در محیط کشت نمایان شد. رشد و تکثیر توده های سلولی حاصل از تمایز این سلول ها در طول این دوره تمایز مشهود بود. پس از پایان دوره تمایزی ترشح ماتریکس معدنی توسط سلول ها با استفاده از رنگ آمیزی Alizarin red ارزیابی شد. نتایج نشان از حضور ماتریکس غنی از کلسیم در توده های سلولی تشکیل شده داد (شکل ۳).

شکل ۳- عکس تهیه شده با میکروسکوپ نوری از تمایز SSCs به سلول های استخوانی و چربی. رنگ آمیزی Alizarin red، رنگ قرمز نشانگر تمایز به استخوان و ماتریکس خارج سلولی غنی از کلسیم است (A). رنگ آمیزی Oil Red، وجود واکنش های قرمز رنگ نشان دهنده تمایز به چربی است (B).

شکل ۴- عکس تهیه شده با میکروسکوپ فلوروسنت، پس از ۴ هفته کشت تمایزی SSCs تمایز این سلول ها با آنتی بادی های اختصاصی برای مارکر اسپرماتوسیتی (SCP3) و مارکر اسپرماتیدی (Protamine2) با روش ایمونوسیتوشیمی بررسی شد. مشاهده می شود که سلول های اسپرماتوگونی مارکرهای هر دو مرحله را بیان کرده اند.

شکل ۵- میزان بیان ژن های در مراحل مختلف اسپرماتوژنز با استفاده از Real-time PCR بین سلول های اسپرماتوگونی اولیه (SSCs) و سلول های اسپرماتوگونی تمایز یافته پس از ۴ هفته کشت تمایزی. بیان ژن های تمایزی پس از کشت تمایزی به میزان معنی داری است ($P \leq 0.01$).

بحث و نتیجه گیری

کشت SSCs و انجام اسپرماتوژنز در شرایط آزمایشگاهی به منظور دستیابی به اسپرماتوزوا بالغ به عنوان یک چالش در تحقیقات مختلف مطرح است. نتایج امیدبخشی از انجام اسپرماتوژنز و تولید اسپرماتید

میزان معنی داری از بیان ژن های تمایزی را در هر دو مرحله اسپرماتوسیتی و اسپرماتیدی داشتند ($P \leq 0.01$) (شکل ۵). همچنین ارزیابی ایمونوسیتوشیمی بیان ژن های میوزی و پس از میوزی را بعد از دوره تمایز در سطح پروتئین تأیید کرد (شکل ۴).

اصلی سلول‌های بنیادی جنسی انجام گامتوژنر و تولید سلول‌های جنسی است، اما شواهد مختلفی مانند وجود تومورهای تراتوما در گنادها که حاوی انواع سلول‌ها و بافت‌هاست نشان از توان تمایزی این سلول‌ها به دیگر بافت‌ها می‌دهد (۲۶). تحقیقات نشان می‌دهند سلول‌های بیان کننده OCT4 می‌توانند خاصیت چند توانی از خود نشان دهند (۲۷ و ۲۸). بنابراین با توجه به بیان OCT4 در SSCs، این سلول‌ها قادرند این ویژگی را نشان دهند. در مطالعات مختلف توان تمایزی SSCs به دیگر رده‌های سلولی در گونه‌های گوناگون مورد بررسی قرار گرفته است. تاجیک و همکارانش توانستند SSCs گاو را به سلول‌های استخوانی تمایز دهند (۲۹). وانگ و همکارانش توانستند SSCs گرفته شده از خوک را به سلول‌های نرونی و چربی تمایز دهند (۳۰). نگوین توان تمایزی SSCs گرفته شده از جنین جوجه به سلول‌های چربی و استخوان بررسی کرده و مشاهده کردند که این سلول‌ها توان تمایز به این رده‌های سلولی را دارند (۱۹). توان تمایزی SSCs برای بازسازی بافت‌ها به عنوان یک جایگزین مناسب که مشکلات اخلاقی و ایمنولوژیکی سلول‌های بنیادی جنینی را ندارد حائز اهمیت است. در این تحقیق SSCs انسانی پس از ۳ هفته کشت در محیط تمایزی توانستند به سلول‌های چربی و استخوانی تمایز پیدا کنند. نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد با توجه به توان تمایزی SSCs انسانی می‌توان از این سلول‌ها در درمان برخی از ناباروری مردانه و همچنین در زمینه سلول درمانی و پزشکی ترمیمی استفاده کرد.

References

- Schlatt S. Spermatogonial stem cell preservation and transplantation. *Mol Cell Endocrinol.* 2002;187(1):107-11.
- Aslam I, Fishel S. Short-term in-vitro culture and cryopreservation of spermatogenic cells used for human in-vitro conception. *Hum Reprod.* 1998;13(3):634-8.
- Tanaka A, Nagayoshi M, Awata S, Mawatari Y, Tanaka I, Kusunoki H. Completion of meiosis in human primary spermatocytes through in vitro coculture with Vero cells. *Fertil Steril.* 2003;79:795-801.
- Jahnukainen K, Ehmcke J, Hou M, Schlatt S.

بالغ در شرایط آزمایشگاهی حاصل شده است که با وجود توان باروری پایین قادر به تولید بلاستوست‌های نرمال بودند (۳). در بیمارانی که به علل مختلف مانند بیمارانی که باید تحت درمان‌های رادیوتراپی و شیمی درمانی قرار بگیرند و یا افراد آزو اسپرمی که دچار توقف در روند بلوغ در مرحله اسپرماتید گرد هستند کشت و بلوغ سلول‌های اسپرم‌ساز در آزمایشگاه می‌تواند به عنوان یک راهکار مناسب درمانی مطرح باشد (۲). لی و همکارانش اولین گزارش‌ها را در مورد اسپرماتوژنر منتشر کردند. آن‌ها سوسپانسیون سلولی حاصل از هضم آنزیم بافت بیضه موش سه روزه را در کپسول‌های از آلژینات برای مدت ۱۴ هفته کشت دادند و توانستند سلول‌های هاپلوئید به دست بیاورند (۲۱). هو لی و همکارانش اسپرماتوژنر را در موش‌های نابالغ هفت روزه در ماتریکسی از کلاژن مورد مطالعه قرار دادند، و سلول‌های اسپرماتید را استخراج کردند (۱۴). ساتو و همکارانش قطعاتی از بافت بیضه موش چند روزه را به مدت دو ماه در یک فازی بین مایع و گاز کشت دادند و توانستند اسپرماتوزوا بالغ تولید کنند که با استفاده از روش‌های کمک باروری منجر به تولید نوزاد شد (۲۲). استوکنبورگ و همکارانش سوسپانسیون سلولی حاصل از هضم آنزیم بافت بیضه، به مدت یک ماه کشت دادند و توانستند اسپرماتیدهای بالغ جدا کنند (۲۳). در مطالعه دیگری الحیجا و همکارانش توانستند اسپرماتوزوا بالغ موشی در محیط برون تنی تولید کنند (۲۴). کروجی و همکاران سلول‌های SSC را از موش نابالغ جدا کردند. سپس این سلول‌ها را بر روی PLLA تکثیر دادند. آن‌ها مشاهده کردند که تعداد کلونی‌های حاصل از کشت سلول‌های اسپرماتوگونی بر روی اسکافولد افزایش داشته است (۲۵). با توجه به اینکه بر روی تمایز SSCs انسان مطالعات خیلی کمی انجام شده است در این مطالعه سعی شد با ایجاد شرایط مناسب توان تمایز این سلول‌ها به سلول‌های جنسی در آزمایشگاه ارزیابی شود. پس از ۴ هفته کشت SSCs در محیط کشت تمایزی نتایج Real-time PCR نشان داد ژن‌های تمایزی در هر دو مرحله اسپرماتوسیتی و اسپرماتیدی به میزان معنی داری بیان می‌شوند ($P \leq 0/01$). بیان این ژن‌ها در سطح پروتئین با روش ایمنونوسیتوشیمی نیز تأیید شد. علیرغم اینکه نقش

Testicular function and fertility preservation in male cancer patients. *Best Pract. Res Clin Endocrinol Metab.* 2011;25(2):287-302.

5. Sofikitis N, Kaponis A, Mio Y, Makredimas D, Giannakis D, Yamamoto Y, et al. Germ cell transplantation: a review and progress report on ICSI from spermatozoa generated in xenogeneic testes. *Hum Reprod Update.* 2003;9(3):291-307.

6. Staub C. A century of research on mammalian male germ cell meiotic differentiation in vitro. *J Androl.* 2001;22(6):911-26.

7. Georgiou I, Pardalidis N, Giannakis D, Saito M, Watanabe T, Tsounapi P, et al. In vitro spermatogenesis as a method to bypass pre-meiotic or post-meiotic barriers blocking the spermatogenic process: genetic and epigenetic implications in assisted reproductive technology. *Andrologia.* 2007;39(5):159-76.

8. Fujita K, Tsujimura A, Miyagawa Y, Kiuchi H, Matsuoka Y, Takao T, et al. Isolation of germ cells from leukemia and lymphoma cells in a human in vitro model: potential clinical application for restoring human fertility after anticancer therapy. *Cancer Res.* 2006;66(23):11166-71.

9. Hou M, Andersson M, Zheng C, Sundblad A, Söder O, Jahnukainen K. Decontamination of leukemic cells and enrichment of germ cells from testicular samples from rats with Roser's T-cell leukemia by flow cytometric sorting. *Reproduction.* 2007;134(6):767-79.

10. Hou M, Andersson M, Zheng C, Sundblad A, Söder O, Jahnukainen K. Immunomagnetic separation of normal rat testicular cells from Roser's T-cell leukaemia cells is ineffective. *Int J Androl.* 2009;32(1):66-73.

11. Honaramooz A, Snedaker A, Boiani M, Schöler H, Dobrinski I, Schlatt S. Sperm from neonatal mammalian testes grafted in mice. *Nature.* 2002;418(6899):778.

12. Cremades N, Bernabeu R, Barros A, Sousa M. In-vitro maturation of round spermatids using coculture on Vero cells. *Hum Reprod.* 1999;14(5):1287-93.

13. Cremades N, Sousa M, Bernabeu R, Barros A. Developmental potential of elongating and elongated spermatids obtained after in-vitro maturation of isolated round spermatids. *Hum Reprod.* 2001;16(9):1938-44.

14. Lee JH, Kim HJ, Kim H, Lee SJ, Gye MC. In vitro spermatogenesis by three-dimensional culture of rat testicular cells in collagen gel matrix. *Biomaterials.* 2006;27(14):2845-53.

15. Guan K, Nayernia K, Maier LS, Wagner S, Dressel R, Lee JH, et al. Pluripotency of spermatogonial stem cells from adult mouse testis. *Nature.* 2006;440(7088):1199.

16. Galdon G, Atala A, Sadri-Ardekani H. In vitro spermatogenesis: how far from clinical application?

Curr Urol Rep. 2016;17(7):49.

17. Kanatsu-Shinohara M, Ogonuki N, Inoue K, Miki H, Ogura A, Toyokuni S, et al. Long-term proliferation in culture and germline transmission of mouse male germline stem cells. *Biol Reprod.* 2003;69(2):612-6.

18. Sadri-Ardekani H, Mizrak SC, van Daalen SK, Korver CM, Roepers-Gajadien HL, Koruji M, et al. Propagation of human spermatogonial stem cells in vitro. *JAMA.* 2009;302(19):2127-34.

19. Nguyen TL, Yoo JG, Sharma N, Kim SW, Kang YJ, Thi HHP, et al. Isolation, characterization and differentiation potential of chicken spermatogonial stem cell derived embryoid bodies. *Ann Anim Sci.* 2016;16(1):115-28.

20. Wang X, Chen T, Zhang Y, Li B, Xu Q, Song C. Isolation and culture of pig spermatogonial stem cells and their in vitro differentiation into neuron-like cells and adipocytes. *Int J Mol Sci.* 2015;16(11):26333-46.

21. Lee DR, Kaproth MT, Parks JE. In vitro production of haploid germ cells from fresh or frozen-thawed testicular cells of neonatal bulls. *Biol Reprod.* 2001;65(3):873-8.

22. Sato T, Katagiri K, Gohbara A, Inoue K, Ogonuki N, Ogura A, et al. In vitro production of functional sperm in cultured neonatal mouse testes. *Nature.* 2011;471(7339):504.

23. Stukenborg JB, Wistuba J, Luetjens CM, Elhija MA, Huleihel M, Lunenfeld E, et al. Coculture of spermatogonia with somatic cells in a novel three-dimensional soft-agar-culture-system. *J Androl.* 2008;29(3):312-29.

24. Elhija MA, Lunenfeld E, Schlatt S, Huleihel M. Differentiation of murine male germ cells to spermatozoa in a soft agar culture system. *Asian J Androl.* 2012;14(2):285.

25. Orwig KE, Ryu B-Y, Avarbock MR, Brinster RL. Male germ-line stem cell potential is predicted by morphology of cells in neonatal rat testes. *Proc Natl Acad Sci.* 2002;99(18):11706-11.

26. Stevens LC. Spontaneous and experimentally induced testicular teratomas in mice. *Cell Differ.* 1984; 15(2-4):69-74.

27. Matsui Y, Zsebo K, Hogan BL. Derivation of pluripotential embryonic stem cells from murine primordial germ cells in culture. *Cell.* 1992;70(5):841-7.

28. Resnick JL, Bixler LS, Cheng L, Donovan PJ. Long-term proliferation of mouse primordial germ cells in culture. *Nature.* 1992;359(6395):550.

29. Qasemi-Panahi B, Tajik P, Movahedin M, Moghaddam G, Barzgar Y, Heidari-Vala H. Differentiation of bovine spermatogonial stem cells into osteoblasts. *Avicenna J Med Biotechnol.* 2011;3(3):149.